

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Exegesis Euangelij Lucæ XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

T. V.
21

Bona opera nostra quomodo sint Dei, & etiam nostra.

ta est in me non sola, sed mecum. Bona itaque nostra & Dei sunt, & nostra. Quia enim & ipse praeuenit nos aspirando vt velimus, & cum assenserimus offerentes conatum nostrum, ipse adiuuando subsequitur nos: imo nobiscum & in nobis operatur, ne inaniter velimus. Praecipuum igitur quod est in bonis operibus, est Dei: minima verò portio bene operandi, est hominis: nec tamen sine Deo, sed cum Deo. Vnde liquet, vt Dei gratia praeueniente, & voluntate nostra subsequente, quod donum Dei est, ex liberalissima eius bonitate fit meritum nostrum ab eodem nobis & nobiscum operatum, ab eodem nobis donatum, & ab eodem in nobis coronandum.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE XI.
post Dominicam S. Trinitatis, Luca XVIII.

Dona Dei vi nobis non debemus arrogare, sed in ipsum referre. 1. Cor. 5.

Resto ordine postquam diu sumus moniti & instructi, quomodo peccata sint plangenda, corrigenda, cauendaq; nunc docemur qua prudentia bonum faciamus, qua humilitate peccata nostra agnoscamus, qua denique synceritate gratias agamus Deo, de gratia, de donisq; eius nihil nobis arrogantes. Ex nobis enim ipsis nihil aliud sumus omnes, quam peccatores ingrati, atque rebelles. Quicquid aliud habemus, quicquid aliud sumus, ex Deo hoc nobis donatum est, vt in hodierna quoque epistola de se ipso Apostolus testatur. Quocirca quicquid ex huiusmodi gloriae ac laudis nobis occurrit, totum illud Deo debemus in eius gloriam referre, & de his nihil nobis vendicare. Inueniuntur enim homines vani, qui nusquam suam gloriam non quaerunt. Quicquid dixerint, quicquid fecerint, omnibus mox narrant ceu suam prudentiam, suam iusticiam, suam diligentiam, suumq; studium iactitantes, quo simul pro fauoribus, pro admiratione hominum, pro gloria humana opera sua iterum vendicent. Hos aliosq; qui non verbis foris, sua tamen exultatione intus apud se gloriantur, inueniens Dominus arguit, quando dixit parabolam huiusmodi, vt indicat Evangelista, dicens:

Dixit Iesus ad quosdam, qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernabantur ceteros, parabolam istam: Duo homines ascenderunt in templum vt orarent, vnus Phariseus & alter publicanus.

Superborum spiritus triplex.

1. Cor. 4.
Iacob. 1.

Parabola est haec, non historia. Idcirco non oportet omnia in sensu huius quem verba faciunt, sed in sensu quo fiunt, intelligi. Vult autem sub nomine Pharisei hic intelligi superbum iustum, sub nomine Publicani humilem peccatorem. Est autem triplex genus superborum spiritu. Quidam enim à se putant habere, quae habent: vnde sibi placent, instantur, duri sunt ad alios, proximos suos contemnunt, quia Dei dona in suis oculis quae habent, quotidie versantur, vnde illis tumor, & aliorum ea non habentium aspernatio nascitur. Contra hos inuehitur Apostolus, dicens: *Quis habet quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?* Est igitur cum Iacobo reuera confitendum: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deus sum et descendens à Patre luminum.* Proinde nihil nobis ad scribendum, nihil inde gloriandum, quicquid in nobis laude aut gratia fuerit dignum, sed

num, sed cum Salomone confitendum: *Tua est Domine magnificentia, tua est potentia atque victoria, & tibi est laus. Cuncta enim quae in caelo & in terra sunt, tua sunt.* Si ergo haec agnoscimus, quanta stoliditas est nostra qui superbimus? Superbire namque est, supra alium se extollere. Quid praesertim stulte super alium? Nunquid propterea quod tu recepisti quippiam, quod alius non receperit? An Deo possibile non est illi eadem quae tibi aut meliora dare? Et quid tu scis cuiusmodi dona ipse secreto receperit? Aut nunquid securus es, quod propter arrogantiam tuam quae habes, non amittes? aut quod alius te humilior, eadem alia ve bona praestantiora non receperit? Non igitur de alienis bonis es ditior, non in veste aliena gloriosior: sed idem es, quisquis es ex teipso, ut appares & ut cognosceris à Deo. Tantus enim quisquis est hominum, quantus est apud Deum. Propter dona itaque Dei noli extollere te contra fratrem tuum, quo in peccatis tuis, & in voluntate tua mala (si te illi sic compares) deterior es. Neque enim ex te, sed ex Deo es melior, si tamen es melior. Aliud genus est superborum, qui cognoscunt quidem à Deo se habere quaecumque habent: adscribunt tamen suis meritis quod habent, dicentes: *Quia hoc aut illud feci, reddidit mihi Deus hoc propterea beneficium.* Inspiciens, quando tibi debitor factus est Deus? Aut quando tu illi gratum quid fecisti, nisi ex illius munere? Quicquid boni habes, à Deo non ideo habes, quia tu bonus es, sed quia bonus est ipse, qui tibi dona impartitur sua, ut tu quoque bonus fias. Propterea dicit ipse: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos ut eatis, & fructum adferatis, & fructus vester maneat.* Neque enim ideo nos elegit, quia sciuit futuros nos bonos: sed quia nos elegit, ideo sumus boni. Non igitur superbiat quis de aliqua virtute, quia superbia ipsa faciet, ut virtus non sit virtus. Qui enim virtutes cum superbia congregat, nihil aliud facit, quam qui in ventum farinam portat. Tertium est genus superborum, qui à Deo cognoscunt se habere Dei dona, sciunt pariter gratis ea sibi collata: nihilominus gloriam, quae Deo ex illis debetur, sibi usurpant, ac Deo subtrahunt. De illis hic ponit parabolam vnius Pharisei & Publicani ascendentium simul in templum orare. Pharisei apud Hebraeos erant, ut religiosi aut monachi ferè sunt apud Christianos. Secta eorum, quam profitebantur, non erat mala, bonaque multa habebant exercitia: sed ea vitabat superbia, arrogantia, avaritia, & plerumque invidia. Publicani vocabantur, qui lucris publicis inhiebant illicitis: & ideo ubi Publicani nominantur in Euangelio, pro peccatoribus accipiuntur qui manifestis.

Ioan. 15.

Augustia

Pharisei quales fuerunt.

Publicani dicitur qui.

Phariseus stans, haec apud se orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri: velut etiam hic Publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quae possideo.

Phariseus hic dicitur apud se orasse, quia non orabat apud Deum. Non enim humiliantis, sed stantis & erigentis se personam exprefit, nec observavit, quod iustus (ut in Proverbijs scribitur) in principio orationis accusator est sui. Neque enim se accusavit de peccatis, in quae oculos retorquere noluit, sed potius opera bona, hoc est, ea quae bonorum operum speciem habent

CCCC (super-

(superbia enim eius bona opera destruxit) recensuit. Quapropter magis si- mulatoriè videtur orasse, quam verè, vt ex ipsa oratione quoque, aut glo- riam apud alios sibi conquireret, aut sibi placeret. At dicis fortasse: Quo- modo superbus fuit, qui Deo gratias egit? Nonne liquet satis illum ea bona pro quibus gratias agebat, confessum esse à Domino se recepisse, & gratis ab- que merito? Alioquin quomodo egisset gratias Deo? Dicendum Phariseum illum multiplici infectum fuisse superbia. Primo, licet gratias egit Deo, à quo bona sua esse cognouit, superbiniit tamen in hoc, quod bona illa sibi æ- stimabat data pro iustitia, & industria sua, non ex sola diuina misericordia. Neque enim gloriaretur de his, nisi aliquid suum in illis agnosceret. Se- cundo, quia quamuis verbis gratias ageret, animo tamen & mente tumebat, ab hominibus cupiens laudari, atque de sua quoque gratiarum actione me- lior æstimari. Tertio, quia cum non videret, quid in alienis ageretur cor- dibus, se tamen non solum extulit, sed etiam prætulit alijs, dicens: Non sum sicut ceteri hominum, raptores, adulteri, &c. Poterat Deo gratias agere, quod à rapina, quod ab adulterio, quod ab alijs quoque criminibus illum præseruauerit Deus, quod in peccata grauius illum non permisit cadere. Sed hoc ita fieri oportebat, vt per hanc gratiarum actionem sepi- sum humiliaret, agnosceret se reum omnium peccatorum, non solum que fecit, sed etiam eorum quæ, nisi fuisset præseruatus, facere potuit. Quod si ex animo fecisset, non inuenisset in se, vnde alteri præferre se posset. Iam verò ceteris se præferens, alios, præsertim Publicanum, despiciens & iudi- cans, superbum & tumidum se monstrauit. Contemptim enim putat hæc verba dixisse: Non sum velut Publicanus iste: quem nesciebat tamen quis modo coram Deo esset. Neque enim tunc erat peccator, postquam di- xit in corde suo: Deus propitius esto mihi peccatori. Temere igitur iudica- bat Phariseus seruum alienum, quod tam Christus, quam Apostolus do- mine Christi prohibet, dicens: *Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo domino fiat, aut cadit.* Iactat autem se, aut saltem suo more gratias agit, quod ieiunauit bis in sabbato, hoc est, in hebdomada.

Phariseus iste quam multiplici fuerit infectus superbia.

Quomodo gratias agere debuisset phariseus.

Roman. 14.

Sabbatum tribus modis accipi. Exod. 20. Luca. 4. Matth. 23. Luca. 11.

Sabbatum enim quandoque pro singulari die, hoc est, pro septima die accipitur hebdomadæ, vt: *Memento vi diem sabbatis sanctifices.* Quandoque pro tota hebdomada accipitur, vt hic. Tertio, accipitur pro qualibet die hebdomadæ, vt: *Vna die sabbatorum.* Decimas quoque, ait, do omnium quæ possideo. Quid opus hæc erat referre, nisi quia sibi placebat, & inaniter glo- riabatur? Solebant autem decimas dare Pharisei de cunctis holusculis, aneto, cymino, mentha, & id genus alijs, quasi perfectam iustitiã monstrantes.

Et Publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad caelum leuare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.

Verè penitentis pulchra descriptio.

Vide pulchram descriptionem penitentis & orantis. Primo enim à longè stabat Publicanus. Sciebat se longè esse à Deo. Quamobrem in templo longè stabat, indignum se æstimans, qui propius, aut vicinius ad sancta templi accederet. Ignominiam itaque suam aspiciens, nolebat ad caelum oculos

culos leuare, propterea quod Deum caelorum, Deumque qui in caelis habitans, offenderat, versus quem faciem conuertere indignum arbitrabatur. Nemo itaque pudore compulsus, faciem leuare non potuit. Percutiebatur autem pectus suum, quasi puniens in semetipso quod male egerat, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Quam breuis haec oratio, quam cito tamen exaudita est, & quam fortiter impetrauit? Est autem haec oratio composita ab ipso Christo. Parabolam enim retulit hic, non historiam. Vt igitur hac oratione crebro, quia indubitatum est verbis suis Christum singularem etiam dedisse virtutem. Vide autem quam differenter se Publicanus in oratione habuit à Phariseo. In nullo enim ei similis fuit, nisi quod stetit. Differt tamen in hoc quoque, quod à longè stabat Publicanus: Phariseus autem praesumptuosus propius accedebat. Deinde ad alia nihil habuit commune cum Phariseo Publicanus. Siquidem verecundus oculos non audebat leuare ad Deum, quam offendisse sciebat. Pectus tundebat, peccatorem se confitebatur, veniam & misericordiam postulabat.

Differentia orationis pharisei ac publicani quanta.

Amen dico vobis: Descendit hic iustificatus in domum suam ab illo.

Iustificatus narratur hic publicanus ab illo. A quo? Non à Phariseo. Hic enim qui per superbiam iniquus erat, neminem iustificare poterat. Sed iustificatus est Publicanus ab illo, hoc est, à Deo, quem inuocauit, cui dixit: Deus propitius esto mihi peccatori. Aut certe iustificatus est ab illo hoc est, praesens illo Phariseo. Nam Phariseus immundus templum intravit, sed exiit immundior. Publicanus verò immundus intrauit, sed mundus & iustificatus exiit. Attendite tamen diaboli fraudem. Phariseum hunc permisit, & fortasse impulsit (ita enim solet diabolus) ad faciendae opera bona, vnde se iustaret, vnde gloriaretur, sciens nihil illi profutura omnia illa opera bona, nisi ad maiorem superbiam & grauiorem ruinam. Quo enim plura agebat bona, eo semper fiebat superbior. Hoc modo multos incaute fallit diabolus, quos in vno retinet peccato: de quo tamen parum aduertunt delinquentes aut curant, credentes se, quia multa alia faciunt bona, de hoc vno peccato non periclitari, nec aduertentes, quod Iacobus inquit Apostolus: *Qui obseruauerit totam legem, in vno autem offendit, factus est omnium reus.* Siquidem ad hoc vt homo sit iustus aut bonus, necesse est omnes conditiones bonas & virtutes ei inesse. Quarum si vna defuerit, non potest esse bonus. Porro quod homo fiat malus, sufficit vnam ei malam conditionem, quae peccatum sit mortale adesse, tamen si omnes alias videatur habere virtutes: nullam tamen habere virtutem credendus est, si vel vnam non habeat. Nullam habet, si non omnes habet. Neque enim aliter iuberis diligere Dominum Deum tuum, quam ex toto corde tuo. Atque ideo infinita licet egeris bona opera, non poteris iustificari, si in vno perseveraueris peccato. Dicitur autem publicanus hic iustificatus exisse de templo. Quomodo? Nunquid per opera bona? Minime. Neque enim habuit opera bona, per quae iustificaretur. Si enim haec habuisset, iam non fuisset peccator, sed iustus: quia nemo opera habet bona sine gratia Dei, nec vspiam bona sunt opera, quae à Deo coronentur, nisi vbi fuerit gratia Dei.

Iacob. 2.

Bonum quoniam contumant hominem, siue malum.

Deut. 6. Marc. 11.

Iustificatus quomodo fuerit publicanus.

T. VI
21

Titum 3.

Dei. Non enim (sicut Apostolus Paulus dicit) ex operibus quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit, hoc est, in statum salutis, & gratiam suam nos recepit. Qui enim in peccato est, non potest opera facere per quae iustificetur, id est, per quae ex filio irae efficiatur filius adoptionis & gratiae. Sed gratia Dei, inquit, saluati estis per fidem, & non ex operibus, praeuis scilicet ante fidem, puta antequam recepti estis in gratiam. Loquitur autem hic Paulus de iustificatione prima, qua ex infideli fidelis, ex peccatore iustus, ex filio diaboli efficitur filius Dei. Haec ex nullis est operibus, quandoquidem & fidem nemo ex seipso habet, sed Dei donum est, & à Deo infusa virtus. Hoc modo publicanus iustificatus est ex Dei misericordia & gratia illum illuminante, qua credidit peccata sibi dimitti, & propitium inuenire (sicut orauit) Deum. Alia est autem iustificatio, quando quis iustificatus est, & Dei iam filius est factus, adeo ut Deus iam operetur in eo. Hic potest ex iusto iustificari, seu iustior fieri, ut ex gratia Dei & bonis operibus maiorem iustitiae gradum obrineat. Bona enim hominis opera, ut sint bona, à gratia Dei habent cooperante. De hac iustificatione scriptum est: *Iustus iustificatur adhuc.* De hac iustificatione etiam loquitur Iacobus in epistola, quando hominem asserit iustificari ex operibus. Hoc est, eum, non qui adhuc in peccatis est constitutus, sed qui per Dei gratiam & fidem iam iustificatus est, per bona opera Deo cooperante iustificari, hoc est, in iustitia crescere, atque seipso fieri meliorem: licet huius iustificationis quoque praecipuum quod in ea est, sit Dei gratia.

Ephes. 2.

Iustificatio hominis duplex quae.

Apoc. 11. Iacob. 2. Iustificari hominem ex operibus, quid sit.

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Iob 36.

Psal. 73.

Matth. 23. Superbiam Deo & hominibus odibilem.

Humilitatem nemini esse odiosam.

Hac sententia in omnes fertur, qui se exaltant, qui volunt esse magni non in eos, qui aut prudentia diuina, aut humana autoritate in Deo iudicata (cui resistendum non est) exaltantur. Deus enim potentes non abijcit, cum ipse sit potens. Ipse innumeros seruos suos, qui nihil in oculis suis erant, & latere abijcique cupiebant, glorificauit & exaltauit. Quocirca hic neque magnus, neque vilis vituperatur: sed laudatur qui superbiam odit, qui humilitatem diligit, & qui Christi fatagit esse discipulus, discens à magistro humilis & mitis esse corde. Tam odibilis enim Deo & hominibus est superbia, quam grata humilitas. Nemo cum superbo libenter conuersatur. Scitur namque non diurnam pacem posse stare, ubi regnat superbia. Inuenit enim sibi inuidentes, & qui ascendere cupiant ex aduerso. Quapropter superbus odit superbum, superbus inuidet superbo: quia possunt quidem dilectionem simulare, sed non possunt in veritate mutuo sibi exhibere. Nemini autem potest humilitas esse odiosa. Nihil enim temporale diligit. Vnde cum omnibus pacem facilius possidet humilis. Humilis tam enim defectuosus imperfectusque fuerit, portatur tamen ab omnibus. Humilitas enim illam excusat atque commendat. At verò superbus, solo nomine audito quod superbus sit, fugitur ab omnibus. Quapropter filij estote humiles, cognoscentes imperfectiones vestras. Neminem iudicate, de alijs meliora, quam de vobis ipsis sentire. Vos ipsos semper reprehendite, & priora contemnentes, ad perfectiora anhelate. Deus autem qui superbos resistit,

reflit, & humiles diligit, dabit quoque vobis gratiam suam, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

Que oratio Deo placeat, & quam stulta sit omnis superbia.

Deus propitius esto mihi peccatori, Lucæ XVIII. Orationem breuem nos docuit piissimus Dominus, saluarem tamen. Quid enim breuius his quinque verbis: Deus propitius esto mihi peccatori? Tanta tamen sunt virtutis hæc verba, tantæ efficaciar, vt si ex animo & veritate, hoc est, si ex dolore cordis de suis peccatis pœnitens quis dicat, vt Omnipotentem ligent, vt immutabilem mutant, vt ab inferno liberent, gehennam deprecantur, vitamquæ obtineant æternam. Est enim infinitæ bonitatis Deus, qui nusquam magis inclinatur, ad nihil aliud celerius trahitur, quam ad parcendum & miserendum. Nunquam igitur de ore nostro, nunquam de corde nostro hæc verba recedant: Deus propitius esto mihi peccatori. Est autem hæc oratio in Euangelio hodierno prædicata & cognita huius esse virtutis, vt per eandem homo Publicanus suis peccatis absolutus atque iustificatus in suam rediret domum. Habet enim Euangelium hoc, quæ ædificant, multa. Primum namque est, quod duo homines ascenderunt oraturi in templo. Ascenderunt in templum vt orarent, non vt fabularentur de suis mercibus, vt de suis tractarent negotiationibus, aut vt nouos audirent rumores, sed vt, inquit, orarent. Secundo, ostenditur oratio quæ sit commendabilis. Non enim vniformiter hi duo orauerunt. Itaque superbi oratio contemnitur, pœnitentis & humilis oratio acceptatur. Superbus quamuis Deo de acceptis bonis gratias agat, tamen alios contemnit pauperes & proximos suos, alios iudicat, & se illis præfert. Cuius nullam potest habere occasionem, nisi quia de Dei donis sibi vsurpat gloriam. Si enim verè gratias ageret, si verè ex Deo se hæc accepisse cognosceret, nihil in his inueniret, cuius sibi gloriam arrogare posset aut laudem. Nihil, inquam, sibi adscribendum, nihil vnde aut inaniter gloriari, aut vnde alium posset contemnere, in se agnosceret. Si enim Pharisæus non superbisset, hæc eius fuisset oratio: Gratias tibi ago Domine Deus meus, quia à multis me defendisti seruasti quæ peccatis, quæ procul dubio nisi tua misericordia super me protegens fuisset, obruissent me. Neque enim ego, quam alij qui peccant, sum fortior aut constantior, sed vbicunque ego non peccaui, tuæ, id est, gratiæ, non meæ infirmitatis: in qua si relictus essem, omnibus forem peccantibus infelicio. Quantum igitur ex me est, in omnibus ego deliqui. Quantum verò non cecidi, id est, gratiæ tuæ. Quod autem solius gratiæ tuæ est, quomodo mihi possum ascribere? aut quomodo possum inde gloriari? aut quomodo quempiam propterea alium possum contemnere? Verum, adeo non sapiens fuit superbus. Reuera enim superbia est simul stultitia. Si quidem in hoc superbo Pharisæo, multa quæ stultitiam indicant, fuere. Nam quod orationem facturus non ab humilitate, sed à iactantia incepit, quid aliud fuit, quam stultitia? Si enim vtiliter ei esset orandum, in humilitatem, hoc est, in sui cognitionem se primo debuisset deprimere, quo compunctus

Orationis
efficacissima
formula.

Euangelij
huius docu-
menta, quæ

Oratio qua-
nam Deo
placeat, &
quæ non.

Oratione ca-
iusmodi vid-
dum fuisset
pharisæo.

Stultitiam
superbi hu-
ius pharisæi
iactantia
multa, quæ
sunt.

CCCC 3 vtiliter